

Nr 8

Av herr Gustafsson i Stockholm m. fl., angående en översyn av lagstiftningen om allmän sjukförsäkring.

(Lika lydande med motion nr 5 i Första kammaren)

Stockholm den 12 januari 1956

Hans Gustafsson
i Stockholm

T. Fredriksson

Harald Almgren

Erik Östrand

Nr 9

Av herr Gustafsson i Borås m. fl., angående rätt för lärare vid statsunderstödda utlandssvenska skolor att tillgodoräkna tjänstgöring vid skolor för svenska barn i utlandet som om den fullgjorts vid folkskola i Sverige.

Frågan om viss tjänstårsberäkning för lärare vid statsunderstödda svenska skolor i utlandet har i skilda sammanhang varit föremål för myndigheternas intresse. En för den grupp svenska medborgare det här gäller tillfredsställande lösning har likväl ännu ej kommit till stånd.

Statsverkspropositionens åttonde huvudtitel, ecklesiastikdepartementet, har sedan en följd av år upptagit en anslagspost till Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet. Bestämmelser för anslagens användning finns, och Kungl. Maj:t kan efter framställning i varje särskilt fall av vederbörande huvudman på nytt pröva frågan, om behov av ytterligare bidrag ur ifrågavarande anslagspost kan anses föreligga.

De utlandssvenska skolorna fullgör samma funktioner som små- och folkskolor i Sverige. För närvarande uppehålls vid dessa skolor femton tjänster motsvarande folkskollärartjänster och fem tjänster motsvarande småskollärartjänster. Det är av stor vikt, att de lärare, som viss tid tjänstgör vid de utlandssvenska skolorna, äger de bästa kvalifikationer.

Den omständigheten, att tjänstgöringen vid de utlandssvenska skolorna icke i merithänseende m. m. jämställes med tjänstgöring i Sverige, har i en del fall visat sig försvåra en god lärarrekrutering eller har medfört lärarbyten som eljest kunnat undvikas. För de utlandssvenska skolornas huvudmän har detta vållat avsevärda svårigheter och bekymmer.

Med hänsyn till den betydelse de omnämnda skolorna har anser vi, att

tjänstgöringen utomlands följdriktigt borde ge tjänstgörande lärare rätt att vid tjänstårsberäkning i hemlandet i merithänseende samt för löneklassuppflyttning och pension få tillgodoräkna sig tjänstgöringen vid utlandssvensk skola som om den fullgjorts vid folkskola i Sverige.

Det finns ett närliggande exempel på en grupp svenska medborgare som var i en nära nog exakt samma situation som de utlandssvenska lärarna nu är.

Vi har ett femtontal läkare — samma antal som nuvarande lärare vid utlandssvenska skolor — vilka utför en utomordentligt välsignelsebringande humanitär gärning i s. k. missionsländer. Frågan om läkarnas ställning i fråga om den sak det här gäller kom upp i kyrkomötet 1934, och 1935 avgav kungl. medicinalstyrelsen sitt yttrande i ärendet, vilket föranledde Kungl. Maj:t att i kungl. brev den 18 april 1935 medge rätt till tjänstårsberäkning lika med civila läkare i statens tjänst efter vissa bestämmelser. Dessa bestämmelser lyder:

- 1) Den anställde skall vara legitimerad läkare.
- 2) Han skall av medicinalstyrelsen vara förklarad behörig att inneha tjänst vid sjukstuga.
- 3) Tid för tillträde och avgång från tjänsten skall meddelas medicinalstyrelsen.
- 4) Han skall vitsordas av sin huvudman.
- 5) Han skall årligen inkomma med rapport till kungl. medicinalstyrelsen angående verksamheten.

Bestämmelserna som här gäller för läkare på deras område är nära nog exakt desamma som gäller för lärare vid statsunderstödda svenska skolor i utlandet. Rapportsystemet synes i varje fall vara strängare för lärarna.

Har det nu gått att på ett tillfredsställande sätt ordna saken för läkarna borde skälighet och rättvisa tala för att de nuvarande osäkra förhållandena i fråga om svenska utlandslärares rätt till tjänstårsberäkning definitivt ordnas till fromma för de utlandssvenska skolorna och deras lärarpersonal.

Det kan i detta sammanhang vara befogat redovisa de nuvarande utlandssvenska skolornas antal för att belysa motionens syfte.

1. *Skolan i Berlin*

(Huvudman = kyrkorådet i Svenska Viktoriaförsamlingen i Berlin.)

Antal elever i folkskolan = 7. (Eftermiddagsskolan 45 elever.)

Anslag: 8 200

2. *Skolan i Hamburg*

(Huvudman = Svenska skol- och föreläsningsföreningen i Hamburg.)

Antal elever i åldern 6—15 år = 66

Anslag: 7 400

3. *Skolan i Paris*
(Huvudman = Svenska Sofiaförsamlingen i Paris.)
Antal elever i dagligskolan = 23
Anslag: 14 000
4. *Skolan i Madrid*
(Huvudman = Svenska skolföreningen i Madrid.)
Antal elever: Lekskolan 10, småskolan 11, folkskolan 15
Anslag: 12 300
5. *Skolan i London*
(Huvudman = Svenska föreläsnings- och skolföreningen i London.)
Elevantal: 10
Anslag 6 500
6. *Skolan i Kodaikanal i Indien*
(Huvudman = Svenska kyrkans missionsstyrelse.)
Elevantal: 39. (31 av eleverna tillhör missionärsfamiljer från missionssällskap, övriga 8 barn är från familjer anställda i Svenska tändsticks AB.)
Anslag: 11 200
7. *Skolan i Mussoorie i Indien*
(Huvudman: Filadelfiaförsamlingen i Stockholm.)
Elevantal: 10
Anslag: 4 800
8. *Skolan i Addis Abeba i Etiopien*
(Huvudman: Föreningen Svenskar i Etiopien.)
Antal elever: 21 (fördelade på små- och folkskolan).
Anslag: 9 000
9. *Skolan i Bishoftu i Etiopien*
(Huvudman: Föreningen Svenskar i Etiopien.)
Antal elever: 35
Anslag: 15 000
10. *Skolan i Asmara i Eritrea*
(Huvudman: Föreningen Svenskar i Etiopien.)
Antal elever: 15
Anslag: 9 000
11. *Skolan i Nzega i Tanganjika*
(Huvudman: Filadelfiaförsamlingen i Stockholm)
Antal elever: 11
Anslag: 3 800
12. *Skolan i Bukoba i Tanganjika*
(Huvudman: Svenska kyrkans missionsstyrelse.)
Antal elever: 10
Anslag: 5.200
13. *Skolan i Pointe Noire i Franska Ekvatorial-Afrika*
(Huvudman: Svenska missionsförbundet.)
Antal elever: 21 (Skolan öppen för alla svenska barn)
Anslag: 8 000

14. *Skolan i Gamboula i Franska Ekvatorial-Afrika*
(Huvudman: Örebro missionsförening.)
Antal barn: 6
Anslag: 4 200
15. *Skolan i Shangugu i Belgiska Kongo*
(Huvudman: Filialförsamlingen i Stockholm.)
Antal elever: 14
Anslag: 3 800

I den mån elever, vilka icke är svenska medborgare, deltagit i undervisningen i skolorna har detta redovisats till skolöverstyrelsen.

Beträffande villkoren för åtnjutande av statsbidrag gäller för samtliga skolor följande villkor:

- 1) att undervisningen fortgår minst åtta månader av läsåret,
- 2) att snarast möjligt efter läsårets slut berättelse över skolans verksamhet under läsåret genom vederbörande huvudmans försorg avgives till skolöverstyrelsen,
- 3) att skolöverstyrelsen må äga att för var och en av skolorna förordna inspektor,
- 4) att statsbidraget i sin helhet användes till bestridande av vederbörandes kontanta avlöning,
- 5) att vederbörande huvudman bestrider alla kostnader för skolverksamheten utöver statsbidraget till lärarens kontanta avlöning ävensom kostnadsfritt tillhandahåller lärare möblerad lägenhet med belysning och värme.

Som villkor för statsbidragens utbetalande gäller för samtliga skolor att genom intyg från vederbörande inspektor styrka att undervisningen pågått det antal läsmånader, för vilka statsmedel rekvirerats, och att varje lärare tillförsäkrats minst nämnda förmåner.

Enligt riksdagens beslut har Kungl. Maj:t bemyndigats att utöver anslagen till avlöning av lärare ur dispositionsanslag bevilja bidrag till statsunderstödda svenska skolor i utlandet för anskaffande av undervisningsmateriel (prop. 1/1950 VIII p. 241, statsutsk. 8/1950, p. 233, rd, skr. 8/1950).

De statsbidrag, som utgår till de utlandssvenska skolornas huvudmän, är lägre än statsbidragen till löner åt motsvarande lärare i de svenska skoldistrikten. Likaså är lönerna till lärarna i de utlandssvenska skolorna lägre än lärarlönerna i Sverige, ehuru en del av huvudmännen bidrar med vissa tillägg. En ökning av löner och statsbidrag vore synnerligen välmotiverad, så att huvudmännen för skolorna finge möjlighet att erbjuda lärarna samma reallön som den vilken lärarna i Sverige erhåller.

En uppräknig till denna lönenivå skulle emellertid medföra nära nog en fördubbling av givna anslag, och därför göres här inga yrkanden i

denna riktning, utan vi vill i stället begränsa motionens yrkanden till att riksdagen går i författning om att ge lärarna rätt till att vid tjänstårsberäkning i hemlandet i merithänseende samt för löneklassuppflyttning och pension tillgodoräkna sig tjänstgöring vid utlandssvensk skola som om tjänstgöringen fullgjorts vid folkskola i Sverige, detta i överensstämmelse med kungl. skolöverstyrelsens vid flera tillfällen framlagda förslag.

Det kan anses befogat att tillägga: De lärare, som nu ger viss tid av sitt liv åt arbetet utomlands, de flesta i missionens tjänst i främmande världsdelar, får, förutom avståendet av alla förmåner i hemlandet, vidkännas betydliga löneminskningar. Det vore då från hemlandets sida en gård av billighet och rättvisa om de likväl i merithänseende m. m. finge tillgodoräkna sig tjänsten utomlands och att detta vore klart redan vid anställningen. Rekryteringen till de utlandssvenska skolorna i fråga om lärarkrafter skulle underlättas i hög grad om ingen tvekan rådde i fråga om rätten för lärarna att få tillgodoräkna sig tjänstgöring vid skola i utlandet som om den fullgjorts i hemlandet. Tjänstgöringen vid de utlandssvenska skolorna gäller i regel kort tid, i många fall alltför kort tid. Vid missionens skolor är det ibland fyra år, ibland tvenne perioder, d.v.s. åtta år, i fråga om de stora världsstäderna längre tid.

Nu kan, som framgår av kungl. brev den 3 december 1954, Kungl. Maj:t tillgodose här ovan påtalade önskemål efter ansökan av enskild lärare.

För skolornas huvudmän och för lärarna är det dock önskvärt att respektive lärare redan då han tar anställning vid skola i utlandet är medveten om att han får tillgodoräkna sig denna sin anställning.

Under hänvisning till ovanstående hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta, att lärare vid statsunderstödda utlandssvenska skolor hädanefter skall få tillgodoräkna sig tjänstgöringen vid skolor för svenska barn i utlandet som om den fullgjorts vid folkskola i Sverige, när det gäller merithänseende, löneklassuppflyttning och för pension.

Stockholm den 17 januari 1956

Axel Gustafsson
Borås

Jean Braconier

T. G. v. Seth

Olle Dahlén

Harald Hallén

Fridolf Jansson
i Enestad

Harald Andersson
i Dunker

Walter Sundström

Torsten Andersson
Erämnhult

Elis Håstad

Rolf Edberg

Carl Hoppe